

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ З МЕТОЮ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ

ENSURING A FAVOURABLE INVESTMENT ENVIRONMENT IN UKRAINE WITH THE PURPOSE OF INNOVATIVE AGRARIAN ECONOMY'S DEVELOPMENT

Ірина СИНЯВСЬКА,
Миколаївський державний
аграрний університет

Iryna SYNYAVS'KA,
Mykolayiv State
Agrarian University

Об'єктивні зміни в суспільному економічному розвитку сформували необхідність розробки моделі економіки держави, для якої характерні принципово нові риси та пріоритети. Поряд з цим макроекономічний аналіз розвитку народногосподарського комплексу України підтверджує вкрай незначний вплив інноваційних факторів на економічне зростання. Кардинально змінити ситуацію можна шляхом розвитку інвестиційного забезпечення використання інноваційних факторів розвитку, досягнень сучасної науки й новітніх високих технологій як головного ресурсу економічного зростання.

Проблеми визначення, врахування ролі інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку економіки знайшли висвітлення в наукових працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Однак комплексного вирішення завдання створення інвестиційно-інноваційної моделі розвитку України поки що не знайдено.

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні з метою інноваційного розвитку аграрної економіки залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежать соціально-економічна динаміка, ефективність залучення у світовий поділ праці, можливості модернізації на цій основі національного аграрного сектора.

Однак попри суттєві зусилля у формуванні відповідних організаційно-економічних та правових засад зміцнення інвестиційного клімату міжнародними експертами відзначається зниження інвестиційної привабливості України. Так, за версією Economist Intelligence Unit (EIU), Україна за показниками якості бізнес-середовища посідає 75 місце серед 82 країн. Але, незважаючи на прогнози цієї організації щодо певного зростання рейтингу протягом 2009-2011 років (на 5 позицій), Україна й надалі суттєво відставатиме від ключових конкурентів за іноземні інвестиції на світовому ринку.

За оцінками як іноземних, так і вітчизняних економічних суб'єктів, інвестиційний клімат в Україні залишається несприятливим. Серед причин, що зумовлюють такий стан, а отже, стримують економічний розвиток, численні вітчизняні й зарубіжні дослідження відзначають нестабільність українського законодавства, зарегульованість більшості ринків, нерозвиненість ринкової інфраструктури, зокрема фондового ринку, жорсткий податковий тиск, бюрократизм у місцевих і центральних органах влади.

До джерел фінансування інновацій в умовах ринку належать власні кошти підприємств (прибуток, амортизаційний фонд, акціонерний капітал, спонсорські кошти), бюджетні кошти (прямі й непрямі у вигляді пільг, дотацій тощо), іноземні інвестиції, кредитні ресурси, венчурний капітал.

Бюджетний дефіцит стримує державне фінансування науково-інноваційної діяльності. Окрім того, фінансування інновацій за рахунок прибутку для

більшості підприємств не є реальним з огляду на його недостатні обсяги. Для стимулювання інноваційної діяльності в Україні це також важливо: багато фінансових структур – банків, інвестиційних фондів – вкладали б кошти в інноваційний розвиток держави за умов їх вилучення із системи оподаткування.

Проблему оподаткування частини прибутку підприємства, що інвестується в інноваційну діяльність, можна розглядати як самостійну. Цей прибуток необхідно вивести із системи оподаткування, оскільки він витрачається на інноваційний розвиток фірми, тим самим сприяючи збагаченню держави. Що стосується підвищення ефективності формування й використання коштів Державного агентства з інвестицій та інновацій та Державної інноваційної компанії України, то слід зауважити, що в сучасних умовах держава повинна мати джерело цільових коштів для пільгового фінансування інноваційної діяльності, оскільки в країні немає розвинутого ринку капіталу [1].

В Україні прийнято десятки пріоритетних напрямів розвитку інноваційної діяльності, які в сукупності охоплюють всі можливі сфери діяльності.

Така політика щодо пріоритетів є неефективною. Спостерігається процес розпорошення державних коштів без відповідної віддачі: жодна з поставлених проблем не вирішується остаточно. Тому при розробці стратегії інноваційного розвитку держави на макrorівні необхідно зосередитись на розв'язанні в повному обсязі хоча б однієї,

найважливішої з державної точки зору, проблеми. Тільки після її вирішення обрати наступну проблему, подолання якої є реальним на сучасному етапі економічного розвитку й дозволить паралельно розв'язати ще деякі народногосподарські проблеми [2].

Проте аналіз інноваційного розвитку підприємств аграрного сектора України дає можливість зрозуміти не лише проблемні сторони, а й відслідкувати позитивні тенденції, що зводяться до такого:

- створення сприятливих ринкових умов для впровадження інновацій у виробничу діяльність та побут населення;
- поступового зростання фінансування потреб інноваційного розвитку;
- формування потенційних передумов зростання попиту на інноваційну продукцію аграрних підприємств;
- зростання споживчого попиту суб'єктів аграрної економіки на інноваційні продукти, технології, знання;
- зростання завдяки постійному збільшенню доходів населення споживчого попиту, що супроводжується приростом попиту на наукомістку продукцію;
- посилення конкурентного тиску на внутрішньому й зовнішньому ринках, що поступово підштовхує підприємства до розуміння важливості інноваційної переорієнтації виробництва;

Розглянуто питання забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні з метою інноваційного розвитку економіки.

The issue of ensuring a favourable investment environment in Ukraine with the purpose of innovative economy's development is observed.

□ активізації участі українських виробників у конкуренції на зовнішніх ринках, які висувають додаткові жорсткі вимоги до їхньої інноваційної адекватності;

□ підсилення ролі регіональних органів управління в забезпеченні інноваційної діяльності.

Якщо проаналізувати перелік позитивних тенденцій, то вони з'явилися в першу чергу завдяки саморегулюючим ринковим механізмам. Держава в даному процесі не займає провідних позицій. Саме відсутність тісної ефективної кооперації державних органів з наукою, бізнес-освітою та ринковими структурами не лише не дозволяє розв'язувати існуючі проблеми, а й сприяє породженню нових проблем, що ще більше ускладнює ситуацію із забезпеченням розвитку інноваційних процесів в аграрному секторі України.

Зокрема, вкажемо на проблеми, що стримують розвиток інноваційних процесів в аграрних підприємствах України:

□ відсутність науково-методологічної бази формування інноваційної системи;

□ відсутність системності у здійснюваних державою заходах щодо реалізації інноваційного потенціалу аграрної економіки;

□ державне управління інноваційною діяльністю проводиться без чітко сформульованої стратегії науково-технологічного та інноваційного розвитку, інтегралу її реалізації, послідовної та виваженої зовнішньої й внутрішньої економічної політики;

□ неготовність апарату державного управління до предметної діяльності, спрямованої на інноваційний розвиток економіки;

□ державне управління інноваційною діяльністю забезпечується за галузевим принципом;

□ нескоординованість дій суб'єктів інноваційної діяльності;

□ недостатність фінансових ресурсів для забезпечення наукових досліджень і впровадження інноваційних розробок;

□ незважаючи на деякі успіхи в стабілізації макроекономічних показників, не вдається домогтися відчутних результатів у створенні сприятливих умов для інноваційної діяльності вітчизняних виробників, що, зокрема, відбивається на показниках експорту інноваційної продукції;

□ інноваційна сфера нашої країни досі не стала по-справжньому привабливою для вітчизняних та іноземних інвесторів. Значною мірою такий результат пов'язаний з обмеженими можливостями держави в спрямуванні фінансових потоків задля інноваційного розвитку економіки й недостатнім державним стимулюванням інноваційної діяльності;

□ недосконалість нормативно-правової системи регулювання й стимулювання інноваційної діяльності;

□ незважаючи на те, що базове законодавство, необхідне для формування в Україні розвиненого ринку інноваційної продукції, вже значною мірою створено, його практичне використання стримується вкрай недостатньою інфраструктурою, нерозвиненістю системи захисту інтелектуальної власності;

□ повільне формування в Україні сучасного й масштабного ринку інноваційної продукції;

Шляхами вирішення цих проблем може стати:

□ вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення розвитку інноваційної системи України;

□ необхідність системного й послідовного впровадження функціональних принципів державного управління інноваційною діяльністю;

□ органічне включення всіх окремих елементів інноваційного розвитку в єдину активно й цілеспрямовано функціонуючу національну інноваційну систему, що можливо лише за умови дії потужних системоутворюючих факторів [3].

Такими факторами могли б стати загальнодержавні пріоритети інноваційної політики, їх усвідомлення на всіх рівнях як основного засобу реалізації загальнонаціональної ідеї, досягнення єдиної та спільної для всіх мети:

□ створення високоефективної системи телекомунікацій, запровадження новітніх методів передачі й обробки інформації в усіх сферах людської діяльності, забезпечення якнайшвидшої інтеграції України у світовий інформаційний простір;

□ формування загальнодержавної системи автоматизованого пошуку, збору, накопичення, аналітичної обробки, систематизації, консолідації, зберігання, поширення й надання інформації у сфері науково-технологічного та інноваційного розвитку, єдиної системи обліку електронних інформаційних ресурсів держави;

□ забезпечення через систему інформаційних ресурсів НІС широкомасштабного використання існуючого науково-технічного доробку (зокрема баз даних НДДКР) щодо його інноваційного впровадження й підвищення рівня науково-технічного потенціалу у сфері інноваційної діяльності;

□ перегляд підходів до програмно-цільового планування та фінансування інноваційного процесу, важливою особливістю якого на сьогодні є проблемна орієнтованість більшості програм на комерціалізацію технологій;

□ прискорене використання або впровадження (іноді й на безприбуткових засадах) нововведень;

□ сприяння організаційно-фінансової інфраструктури інноваційній діяльності щодо забезпечення злагодженої дії ланцюга «наука – технологія – виробництво – ринок». До організаційно-фінансового аспекту також слід віднести «бюджет інноваційного розвитку». Такий бюджет (або ресурс) має надаватися підприємствам для проведення інноваційного оновлення виробництва шляхом встановлення нормативів прискореної амортизації, пільгового оподаткування, надання «податкових канікул», інвестиційного кредиту, встановлення спеціального правового режиму пільгового оподаткування інноваційної продукції, виготовленої за інноваційними проектами, які мають державну підтримку та зареєстровані в установленому порядку.

ВИСНОВКИ

З огляду на те, що головними завданнями стратегії інноваційної політики України є забезпечення збалансованої взаємодії наукового, технічного, виробничого та підприємницького потенціалів, розробка та впровадження механізму активізації інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва, поширення інновацій у всіх сферах національної економіки, національна стратегія, орієнтована на формування інноваційної моделі розвитку, повинна поєднувати: безпосередні заходи національного й регіонального рівнів, здійснювані за умов прямого бюджетного фінансування, які сприятимуть поліпшенню якісних характеристик вітчизняного науково-технологічного потенціалу, інтенсифікації опанування науковими знаннями й новими технологіями, всебічному розвитку людського капіталу; здійснення суб'єктами національної економіки інноваційної діяльності та інвестицій інноваційного спрямування в конкурентному середовищі, збільшення пропозиції інноваційних продуктів, технологій та знань.

Наголошуючи на збалансованій взаємодії всіх суб'єктів господарювання, варто було б зосередити увагу ще й на консолідації для забезпечення взаємодії зусиль виконавчих державних інституцій з метою становлення системи нормативно-правового, організаційного, інформаційно-аналітичного та фінансового забезпечення інноваційних процесів в Україні. А забезпечення виконання даної місії закріпити за такою структурою Кабінету Міністрів, як Державне агентство України з інвестицій та інновацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іртишева І.О. Регіональні особливості інноваційних процесів в агропродовольчій сфері українського Причорномор'я / І.О.Іртишева. – К.: РВПС України НАН України, 2009. – 60 с.
2. Козоріз М.А. Інноваційний тип розвитку регіонів як об'єктивна засада економічного зростання / М.А.Козоріз // Соціально-економічні дослідження в перехідний період: Щорічник наук. праць. – Вип. 16: Регіональна науково-технічна політика: інноваційний розвиток та інформаційний простір / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2000. – С. 29-35.
3. Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / Амоша О. // Економіст. – 2005. – №6. – С. 28-34.